

L'ARXIU D'IMATGES DE L'ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT DE BARCELONA
Carme Sobrevila

L'Arxiu d'imatges de l'Arxiu Històric de la Ciutat depèn de l'Ajuntament de Barcelona. És instal·lat a la Casa de l'Ardiaca, carrer de Santa Llúcia, núm. 1.- 08002 - Barcelona. L'horari de consulta és de 9 a 13,30 h. Telèfon 318 61 83.

Introducció i història.- L'Arxiu d'imatges de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona és un dels centres de documentació històrico-fotogràfica més importants de Catalunya. Els seus inicis foren dins el conjunt de l'Arxiu de la Ciutat instal·lat en unes dependències de l'últim pis de l'antic edifici gòtic de la Casa de la Ciutat, a la plaça de Sant Jaume, fins que gràcies a la Comissió de Cultura creada l'any 1916, es va reorganitzar l'Arxiu administratiu, es van separar els documents més antics, constituint-se l'Arxiu Històric General de la Ciutat l'any 1917.

S'habilitàà per al servei de l'Arxiu Històric de la Ciutat l'edifici de la Casa de l'Ardiaca, on s'instal·laren les diverses seccions, i es va inaugurar l'any 1922.

L'Arxiu Fotogràfic com a secció de l'Arxiu Històric de la Ciutat va començar l'any 1924. Va ser instal·lat on és actualment. L'any 1930 fou posat al servei dels ciutadans, i d'aleshores ençà ha anat creixent tant amb els donatius d'entitats públiques i privades i de fotògrafs, com també amb la compra d'algunes col·leccions particulars.

La majoria dels consultors, fins ara, eren estudiants universitaris, periodistes, historiadors i investigadors en general, i ara en vénen molts del camp de la imatge i so, i professionals o estudiosos de la fotografia.

Volum documental.- Hi ha unes 165.842 foto-fitxes sobre Barcelona de format 18 x 24, la majoria col·locades en 25 arxivadors. Gairebé totes són en b - n. i fan referència a la ciutat, als seus habitants, a la seva història.

A més hi ha 226 àlbums fotogràfics i 240 caixes amb fotografies que ocupen 35 metres lineals.

Els *negatius* incorporats fins ara (les dades es varen tancar el 31 de març de 1990), és a dir, registrats, classificats, positivats i documentats són 62.345 dels quals aproximadament uns 26.000 són de vidre, els més antics en format 18 x 24, però també n'hi ha de 13 x 18 i de 9 x 12. En l'actualitat els negatius són de tri-acetat de cel·lulosa i format 9 x 12. Aquests negatius, ensobrats i col·locats en caps de cartró, ocupen 125 metres lineals de prestatgeria.

Falta incorporar uns 7.000 clixés de vidre que formen part del primer fons Pérez de Rozas. Són clixés d'actes ocorreguts a Barcelona entre els anys 1929 i 1939.

També hi ha per incorporar (positivar, registrar i documentar) els fons Postius comprat per l'Ajuntament el juliol de 1983 i que passen dels 3.000 rodets. Cal fer esment de la recent adquisició de l'Arxiu Pérez de Rozas per part de l'Ajuntament (aquest mateix any, maig de 1990). El fons és aproximadament d'uns dos milions i mig de fotos i va de l'any 1957 a l'actual.

Aquests fons per incorporar ocupen 22 metres lineals de prestatgeria i 3 armaris, a més de 10 arxivadors per col·locar els rodets.

Existeix també a l'Arxiu un petit fons de negatius en color; són uns 1.745.

Fons documental.- Les *fotografies* registrades porten a més del núm. d'inventari, una lletra en minúscula que determina el format de la fotografia: a. les de 18 x 24, b. les de 13 x 18, c. les de 10 x 15, d. les de 9 x 12, i e. els contactes.

Des del seu començament l'any 1924, el fons fotogràfic va ser classificat en 5 grans apartats: 1. Topografia.- 2. Iconografia.- 3. Temes generals.- 4. Història.- 5. Crònica gràfica.

Aquests grans apartats tenen més subdivisions que permeten ampliar el ventall de conceptes i actualitzar-lo. Oferim a continuació la classificació:

1. Topografia.
  - 1.1. Rodalies. Barris i ravals.
  - 1.2. Carrers (A - Z).
  - 1.3. Carrers reforma (A - Z).
  - 1.4. Mobiliari urbà. Enllumenat. Fonts. Monuments.
  - 1.5. Jardins i parcs.
  - 1.6. Places (A - Z).
  - 1.7. Plànols. Port.
  - 1.8. Vistes generals, panoràmiques i d'avió.
  - 1.9. Edificis civils, públics i particulars (A - Z).
  - 1.10. Edificis militars (A - Z).
  - 1.11. Edificis religiosos (A - Z).
  - 1.12. Instal·lacions esportives.
  - 1.13. Ponts, rius i aiguats.

2. Iconografia (personatges A - Z)

3. Temes generals.
  - 3.1. Accidents.
  - 3.2. Agricultura.
  - 3.3. Ambulants.
  - 3.4. Arqueologia.
  - 3.5. Artesania i indústries.
  - 3.6. Astronomia.
  - 3.7. Belles Arts.
    - 3.7.1. Arquitectura.
    - 3.7.2. Dibuix.
    - 3.7.3. Escultura.
    - 3.7.4. Gravat.
    - 3.7.5. Orfebreria.
    - 3.7.6. Pintura.
    - 3.7.7. Grafitti.
    - 3.7.8. Esgrafiats i estucats.
  - 3.8. Biologia.
  - 3.9. Botànica.
  - 3.10. Cartografia.
  - 3.11. Casaments.
  - 3.12. Comerç.
  - 3.13. Corporacions.
  - 3.14. Escoles.
  - 3.15. Esports.
  - 3.16. Feminisme.
  - 3.17. Festes civils i populars.
  - 3.18. Festes militars.

- 3.19. Festes religioses.
  - 3.20. Fotografia.
  - 3.21. Gastronomia.
  - 3.22. Heràldica i genealogia.
  - 3.23. Higiene.
  - 3.24. Imatgeria popular.
  - 3.25. Impresos.
  - 3.26. Indumentària.
  - 3.27. Invents.
  - 3.28. Invitacions.
  - 3.29. Jocs.
  - 3.30. Làpides.
  - 3.31. Lleure.
  - 3.32. Llum.
  - 3.33. Manuscrits.
  - 3.34. Mitologia.
  - 3.35. Mobiliari.
  - 3.36. Música.
  - 3.37. Navegació.
  - 3.38. Numismàtica.
  - 3.39. Oficis.
  - 3.40. Òptica.
  - 3.41. Ordre i serveis públics.
  - 3.42. Radiologia.
  - 3.43. Sanitat.
  - 3.44. Sigil·lografia.
  - 3.45. Transports.
  - 3.46. Turisme.
  - 3.47. Exposicions.
  - 3.48. Museus.
  - 3.49. Mercats i fires.
  - 3.50. Patrimoni documental: arxius i biblioteques.
-
- 4. Història (cronològica fins l'any 1929).

  - 5. Crònica gràfica (cronològica. A partir de 1929, any, mes, dia, fets ocorreguts).

Les fotografies més antigues són dels voltants de 1860: l'obertura de la Porta de la Pau (1849), l'enderrocament de les muralles medievals (1859), les vistes de l'àlbum *Bellezas de Barcelona* del fotògraf A. Esplugas, datat de l'any 1874, la construcció del monument a Colom (inaugurat el 1886) i fins ara. Cada mes entren puntualment un centenar de fotografies sobre el que passa a la ciutat.

Els *negatius* estan classificats segons mida. Els més antics, format 18 x 24 de vidre, són el registre A.

l AA, n'hi ha 2.125, en perfecte estat i ús. Els següents són els B., format 13 x 18 també de vidre, n'hi ha de registrats 10.199. Ve després el format 10 x 15, registrat i amb la lletra C., també de vidre i són 2.983. El format més usual és el 9 x 12 amb la D.: n'hi ha uns 10.500 de vidre.

Els formats 13 x 18, i el CC. són negatius més moderns i ja no són de vidre. En l'actual D. els negatius són de tri-acetat de cel·lulosa, i en la lletra E. es registren els negatius de pas universal.

Altres sèries documentals són les formades pel fons de *diapositives* que passa de 4.000 i s'han d'inventariar; els 226 *àlbums* sobre diversos temes que van des de les vistes de la Barcelona vella i el Port fins als àlbums de l'Exposició Internacional de 1929, on queden reflectides les obres d'urbanització de la muntanya de Montjuïc, començades l'any 1919. També cal destacar els diversos àlbums iconogràfics on la majoria són retrats de personatges i d'artistes de la segona meitat del s. XIX.

De *daguerreotips* n'hi ha 18, entre els quals en destaca un del fotògraf «Napoleon».

Encara que no entri estrictament dins del fons de l'Arxiu, hi ha l'apartat de «Pobles de Catalunya. A - Z», format per fotografies de diversa procedència entre les quals destaca el fons sobre el Bisbat de Barcelona de Mn. Mas i el fons de la Societat «Atracció de Forasters». Actualment el formen 3.244 fotografies, la majoria anteriors a l'any 1936, col·locades en sobres, amb el nom de la població unificat seguint la pauta del Diccionari - Nomenclàtor de Pobles i Poblats de Catalunya, AEDOS - 2a. ed. 1964.

A través dels fons de fotografies de l'Arxiu es pot seguir la història de la fotografia a Barcelona, ja que si bé no es conserva el primer daguerreotip realitzat a l'Estat espanyol, per Ramon Alabern el 10 de novembre de 1839, a Barcelona (Pla de Palau, Llotja), sí que es troben fotografies d'Audovard, Esplugas, Merletti, Napoleon, Brangulí, Pérez de Rozas, Sagarra, Domínguez, Postius i d'altres fotògrafs, indispensables per a conèixer i seguir l'inici de la fotografia fins arribar als fotògrafs actuals.

Automatització.- Programa BIMA. Aquest any s'ha començat a estudiar la futura automatització del fons d'imatges amb la possibilitat d'incorporar-se a la base d'imatges BIMA, ja existent a l'Oficina Tècnica d'Imatge de l'Ajuntament. Aquest programa funciona sobre el software BASIS de la Casa Battelle i està connectat a base de terminals a l'host de l'IMI.

Estadístiques dels darrers 3 anys.

	<i>Any 1987</i>	<i>Any 1988</i>	<i>Any 1989</i>
- Consultors	1.276	1.315	1.043
- Foto-fitxes fotocopiades	5.668	5.249	2.927
- Fotos encarregades	2.462	2.715	2.049
- Clixés ingressats	1.126	1.091	1.363
- Fotos ingressades	2.164	3.628	2.072

L'augment dels anys 1987 i 1988 sobre l'any 1989 fou degut als centenaris celebrats l'any 1988: l'exposició Universal del 88, el Centenari de la Fira de Barcelona, centenaris de cases comercials i de laboratoris, ja que amb motiu d'aquests esdeveniments es varen publicar diversos llibres i es feren varies exposicions commemoratives.